

MACIEJ SZCZEPANIAK

Radio diecezjalne w Poznaniu w służbie lokalnego Kościoła (1991–2012)

W wydanej z polecenia Soboru Watykańskiego II instrukcji duszpasterskiej o środkach społecznego przekazu *Communio et progressio* sformułowano pod adresem biskupów diecezjalnych postulat organizowania działalności duszpasterskiej za pośrednictwem środków społecznego przekazu¹. W ówczesnych warunkach politycznych w Polsce nie było jednak szans na pełną realizację soborowego zalecenia. Dopiero przemiany polityczne po 1989 roku otworzyły przed Kościołem nowe możliwości w dziedzinie organizacji duszpasterstwa za pomocą mediów, zwłaszcza radia i telewizji.

Celem niniejszego artykułu jest próba refleksji nad działalnością diecezjalnej rozgłośni radiowej w Poznaniu w pierwszych dwudziestu latach jej istnienia. Perspektywę badawczą wyznacza kontekst historyczny, w którym za datę początkową przyjmuje się wydane w 1991 r. pozwolenie na emisję przez rozgłośnię diecezjalną programów radiowych. Interesuje nas także zagadnienie realizacji celów programowych wyznaczonych rozgłośni, wśród nich ewangelizacji rozumianej jako zainteresowanie współczesnego człowieka misją, posłannictwem i tożsamością Kościoła².

Maciej S Z C Z E P A N I A K, ks. dr, adiunkt w Zakładzie Liturgiki i Homiletyki, Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, rzecznik prasowy Kurii Metropolitalnej w Poznaniu, e-mail: ms@amu.edu.pl

¹ Por. Papieska Komisja ds. Środków Społecznego Przekazu: Instrukcja duszpasterska o środkach społecznego przekazu *Communio et progressio*, n. 168.

² Por. XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów: nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. *Lineamenta*. Watykan 2011 n. 10.

I. Perspektywa historyczna

Choć radio diecezjalne w Poznaniu rozpoczęło emisję programu w 1995 r., jego początków należy szukać kilka lat wcześniej. W maju 1991 r., w odpowiedzi na prośby abp. Jerzego Stroby³, minister łączności RP wydał pozwolenie na emisję programów radiowych przez diecezjalną rozgłośnię w Poznaniu: *Na obszarze miasta Poznania zostanie założona przez arcybiskupa metropolię poznańskiego i będzie używana dla potrzeb Kościoła nadawcza stacja UKF FM⁴*. W rozporządzeniu określono najważniejsze parametry techniczne stacji: lokalizację (CLR-Piątkowo), częstotliwość (65,90 MHz), moc wyjściową nadajnika (≤ 100 W), maksymalną wysokość zawieszenia anteny nadawczej (≤ 100 m npt), polaryzację (H), maksymalną dewiację częstotliwości (± 50 kHz) i minimalny czas pracy (14 godzin na dobę).

Materiały źródłowe zgromadzone w Kurii Metropolitalnej w Poznaniu dowodzą, że strona kościelna natychmiast podjęła wielokierunkowe działania zmierzające do uruchomienia rozgłośni. Powołano zespół osób do spraw radiostacji katolickiej⁵, podjęto decyzję o lokalizacji studia radiowego w pomieszczeniach przy kaplicy pw. NMP Matki Odkupiciela na Piątkowie w Poznaniu⁶, prowadzono rozmowy z poznańskim Ośrodkiem Radiowo-Telewizyjnym w celu wypożyczenia profesjonalnego sprzętu fonicznego na użytek stacji⁷, proszono o przydzielenie dwóch numerów telefonicznych dla radia katolickiego, którego sekretariat miał mieścić się w domu parafii pw. Najświętszego Zbawiciela przy ul. Fredry⁸. Rozumiejąc potrzebę zwiększenia zasięgu przyszłej rozgłośni, wnioskowano też o przydzielenie pasma emisyjnego dla stacji nadawczej w Ostrowie Wielkopolskim: *Ostrów Wielkopolski jest po Poznaniu drugim największym środowiskiem w archidiecezji, leżącym poza zakresem nadawczym stacji w Poznaniu*.

³ Akta Kurii Metropolitalnej w Poznaniu [dalej: KM], Katolicka Radiostacja Poznańska [dalej: KRP], t. 1: abp Jerzy Stroba do Ministerstwa Łączności, 2.7.1990; abp Jerzy Stroba do Ministerstwa Łączności, 19.1.1991; abp Jerzy Stroba do ministra łączności Jerzego Wiktora Ślęzaka, 9.3.1991.

⁴ KM, KRP, t. 1: podsekretarz stanu Marek Rusin do Sekretariatu Episkopatu Polski, 27.5.1991. Wydając decyzję, minister powoływał się na porozumienie zawarte z Konferencją Episkopatu Polski z dnia 15.10.1990 r. i ustawę o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17.5.1989 r.

⁵ KM, KRP, t. 1: pismo polecające bp. Stanisława Napierały dla ks. Przemysława Kompa, członka zespołu, 3.7.1991; Dekret abp. Jerzego Stroby powołujący ks. Przemysława Kompa do pracy przy tworzeniu Archidiecezjalnej Rozgłośni Radiowej, 13.11.1991.

⁶ KM, KRP, t. 1: bp Stanisław Napierała do Tadeusza Trawczyńskiego, dyrektora wojewódzkiego PPTT (Polska Poczta, Telegraf i Telefon), 11.7.1991.

⁷ KM, KRP, t. 1: bp Stanisław Napierała do Mariana Szymańskiego, dyrektora Ośrodka Radiowo-Telewizyjnego w Poznaniu, 30.7.1991.

⁸ KM, KRP, t. 1: bp Stanisław Napierała do Tadeusza Trawczyńskiego, dyrektora wojewódzkiego PPTT (Polska Poczta, Telegraf i Telefon), 22.10.1991.

(...) Zależałoby nam dlatego na uruchomieniu w Ostrowie Wielkopolskim podobnej jak w Poznaniu stacji nadawczej UKF FM⁹.

Prace przy tworzeniu radia diecezjalnego musiały być intensywne i prowadzone z entuzjazmem, skoro w pierwszą niedzielę adwentu 1991 r. odczytano z ambon komunikat informujący o planowanym rozpoczęciu emisji programu radiowego w Wigilię Narodzenia Pańskiego – zamierzano zainaugurować działalność rozgłośni transmisją Pasterki z katedry poznańskiej¹⁰. W komunikacie przypomniano, że *posługiwanie się radiem należy w dzisiejszym świecie do normalnych form działania Kościoła, choć w warunkach powojennych w Polsce nie było to możliwe*, zapraszano do słuchania radia oraz do współpracy w tworzeniu programów. Zapowiadano, że programy nadawane będą codziennie w godzinach od 8.00 do 11.00 i od 19.00 do 23.00 na częstotliwości 65,9 FM. W czwartą niedzielę adwentu poinformowano jednak o przesunięciu terminu inauguracji rozgłośni na marzec 1992 r., tłumacząc opóźnienia trudnościami organizacyjnymi¹¹. Gdyby wówczas doszło do uruchomienia radia, byłaby to trzecia rozgłośnia regionalna w Poznaniu¹² i piąte radio diecezjalne w Polsce¹³.

O przesunięciu – jak się później okazało aż do 1995 r. – inauguracji diecezjalnej rozgłośni radiowej zdecydowało kilka czynników. Z jednej strony napotymano trudności techniczne (organizacja studia, zakup sprzętu), z drugiej strony – nie była do końca jasna formuła pracy radiowców, którymi mieliby być – jak planowały władze kościelne – wolontariusze.

⁹ KM, KRP, t. 1: abp Jerzy Stroba do Ministerstwa Łączności, 14.10.1991. Abp Stroba ustanowił ks. Tadeusza Smyta, proboszcza parafii pw. św. Antoniego w Ostrowie Wlkp., osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie przyszłej stacji nadawczej. Z lokalizacji nadajnika w Ostrowie Wlkp. archidiecezja poznańska wycofa się po utworzeniu w 1992 r. diecezji kaliskiej.

¹⁰ KM, KRP, t. 1: Komunikat Kurii Metropolitalnej. Rozpoczęcie pracy Archidiecezjalnej Rozgłośni Radiowej w Poznaniu, 30.11.1991.

¹¹ KM, KRP, t. 1: Komunikat Kurii Metropolitalnej. Przesunięcie terminu rozpoczęcia pracy przez Archidiecezjalną Rozgłośnię Radiową w Poznaniu, 20.12.1991.

¹² Emisję programu lokalnego w Poznaniu rozpoczęło 24.4.1927 r. Radio Poznańskie na podstawie subkoncesji udzielonej przez Polskie Radio SA; rozgłośnia została przejęta przez Polskie Radio SA 1.10.1933 r. Pierwszą komercyjną stacją radiową w Poznaniu było Radio S, które rozpoczęło nadawanie programu 11.2.1991 r.

¹³ Wcześniej emisję programów rozpoczęły rozgłosnie diecezji płockiej, częstochowskiej, zielonogórsko-gorzowskiej i szczecińsko-kamieńskiej. Katolickie Radio Płock zainaugurowało działalność 7.6.1991 r. od transmisji mszy św. odprawianej w Płocku przez Jana Pawła II. Fakt ten zauważył papież na zakończenie uroczystości: „Jeszcze jedno znamienne wydarzenie. Na początku mszy św. znakiem krzyża św. zostało zainaugurowane i rozpoczęło ewangelizacyjną działalność radio diecezji płockiej. Pierwsza katolicka rozgłośnia radiowa w Polsce. *Vivat sequentes! Niech żyją następcy!*”, Jan Paweł II: *Homilia podczas mszy św. w Płocku*, 7.6.1991. Radio Fiat nadaje od 10.8.1991 r., czyli od Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie; Katolickie Radio Gorzów – od 16.10.1991 r.; Katolickie Radio As w Szczecinie – od 11.11.1991 r.

Po wejściu w życie w 1993 roku ustawy o radiofonii i telewizji¹⁴, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji – chcąc ujednoczyć sytuację prawną nadawców – wszczęła stosowne procedury koncesyjne¹⁵. Na prośbę abp. Jerzego Stroby¹⁶, przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji udzielił Kurii Metropolitalnej w Poznaniu koncesji na rozpowszechnianie programu radiofonicznego pod nazwą „Archidiecezjalna Rozgłośnia Radiowa”¹⁷. Koncesja określała charakter programu rozgłośni jako „społeczno-religijny” i przydzielała dwie częstotliwości 70,34 MHz i 97,70 MHz ze stacji CRL Piątkowo-Poznań.

W czerwcu 1993 r. na częstotliwości przyznanej archidiecezji – po zawarciu stosownego porozumienia – zaczęło nadawać swój program Radio Maryja, rozgłośnia założona w 1990 r. przez ojców redemptorystów w Toruniu¹⁸. W połowie stycznia 1995 r. zlecono ks. Maciejowi K. Kubiakowi stworzenie zespołu redakcyjnego radia diecezjalnego. Studio emisyjne zorganizowano w niewielkich pomieszczeniach parafii pw. Matki Odkupiciela na os. Władysława Jagiełły w Poznaniu. W czwartek, 23 marca 1995 r., o godz. 20.00, nadano pierwszą w historii archidiecezjalnej rozgłośni audycję. Program na żywo poświęcony był spowiedzi wielkopostnej (trwał właśnie trzeci tydzień Wielkiego Postu), a prowadzili go ks. Maciej K. Kubiak i ks. Jarosław Foltyniewicz. W inauguracyjnej audycji wziął udział bp Zdzisław Fortuniak.

Z ankiet rozesłanych wówczas do proboszczów niektórych parafii wyłania się obraz zainteresowania wiernych i duchowieństwa nową rozgłośnią. Proboszczowie potwierdzali, że „parafianie słuchają radia diecezjalnego”, „słyszalność

¹⁴ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531, weszła w życie 1 marca 1993 roku.

¹⁵ Procedura dotyczyła zezwoleń ministra łączności dla 24 stacji diecezjalnych, 3 stacji parafialnych, jednej fundacji kościelnej i 31 stacji Radia Maryja; por. *Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności wraz z informacją o podstawowych problemach radiofonii i telewizji*, 1998, s. 16.

¹⁶ KM, KRP, t. 2: Abp Jerzy Stroba do Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Marka Markiewicza, 25.9.1993.

¹⁷ KM, KRP, t. 2: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Janusz Zarski, Koncesja nr 110/94-R z 12.12.1994. W 1995 roku zmieniono nazwę koncesjonariusza na „Archidiecezja Poznańska”; KM, KRP, t. 2: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Marek Jurek, Decyzja nr 123/0110/95 z 21.9.1995 w sprawie zmiany Koncesji nr 110/94-R z 12.12.1994 (wniosek koncesjonariusza z 25.8.1995). Koncesja została następnie przedłużona w 2001 i 2011 roku: KM, Diecezjalne Katolickie Radio Poznań (dalej: DKRP): Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Juliusz Braun, Koncesja nr 069/P/2001-R z 14.11.2001; KM, Radio Emaus [dalej: RE]: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Jan Dworka, Koncesja nr 129/K/2011-R z 3.11.2011.

¹⁸ KM, Radio Maryja, t. 4: Porozumienie zawarte pomiędzy Prowincją Zgromadzenia Redemptorystów w Warszawie, reprezentowaną przez o. Tadeusza Rydyka, a archidiecezją poznańską, reprezentowaną przez ks. Kazimierza Królaka, 13.6.1993.

dobra”, „proboszcz i wikariusz słucha także osobiście”¹⁹. W miejscowościach oddalonych od Poznania o kilkanaście czy kilkadziesiąt kilometrów słuchalność określana była jako słabsza: na przykład w Murowanej Goślinie proboszcz twierdził, że słyszalność „wewnątrz osiedla słaba”, zaś „w Szamotułach sygnał był na ogół słaby”. Jako odbiorców audycji proboszczowie wskazywali często „kobiety w średnim i starszym wieku”, „młodzież bardzo związaną z Kościołem”, „gorliwszych parafian”, „osoby, które dotąd słuchały Radia Maryja”. Księża zbierali też podczas spotkań duszpasterskich propozycje programowe, wśród których wymieniano między innymi „pogłębienie wiary, prezentowanie różnych parafii, muzykę religijną i wyjaśnianie Dekalogu”.

Emitowanie programu na częstotliwości, którą słuchacze kojarzyli z Radiem Maryja, było niekiedy źródłem nieporozumień. Nadając program przez kilka godzin dziennie, rozgłośnia archidiecezjalna traktowana była jako „intruz” zagłuszający słuchaczom Radia Maryja ich ulubione audycje. Niektórzy proboszczowie nadmieniali więc, że „na dwie godziny przeszkadza się ludziom w słuchaniu Radia Maryja”, „tracą różaniec, o. Hejmo, o. Górę”, „niektórzy nadal nie pogodzili się z faktem, że radio archidiecezjalne nadaje na falach, które uznawane są za fale Radia Maryja”, „wiele osób słuchając Radia Maryja nie wyłącza radia i słucha »automatycznie« radia archidiecezjalnego, by potem znowu słuchać Radia Maryja, do którego się przyzwyczaili do tego stopnia, że nie mogą bez Radia Maryja żyć”²⁰. Sytuację rozwiązało dopiero przeniesienie się rozgłośni z Torunia na własną, przyznaną przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, częstotliwość²¹.

We wrześniu 1995 r. ogłoszono konkurs na nazwę radia diecezjalnego. Słuchacze nadesłali ponad dwieście różnych propozycji, spośród których członkowie redakcji – po konsultacjach z językoznawcami – wybrali dziewięć do dalszej dyskusji (Amicis, Poznań, Promień, Przyjaciół, Przymierze, Przyszań, Refleks, Tęcza, Warta). Ostatecznie zwyciężyła nazwa „Radio Refleks”, która od 20 listopada 1995 r. stała się oficjalną nazwą rozgłośni²². Uważano, że słowo „refleks”, krótkie i intrygujące, oddaje charakter radia diecezjalnego, które chce szybko orientować się w aktualnej sytuacji i odpowiednio reagować na pojawiające się problemy. Nazwa miała wskazywać, że radio chce odbijać i przekazywać dalej światło Ewangelii, pobudzając do refleksji i rozmyślenia.

¹⁹ Wszystkie cytaty: KM, KRP, t. 2: odpowiedzi księży dziekanów na ankietę dotyczącą Archidiecezjalnej Rozgłośni Radiowej, czerwiec 1995 roku.

²⁰ KM, KRP, t. 2: odpowiedzi księży dziekanów na ankietę dotyczącą Archidiecezjalnej Rozgłośni Radiowej, czerwiec 1995 roku.

²¹ Od dnia przyznania własnej częstotliwości Radio Maryja nadawało program na częstotliwości diecezjalnej w godzinach, w których rozgłośnia archidiecezjalnej nie emitowała programu, aż do 1.4.2001 r., czyli do rozpoczęcia programu całodobowego.

²² KM, KRP, t. 2: Bp Zdzisław Fortuniak do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, 12.1.1996.

W 1996 r., na prośbę archidiecezji, zmieniono częstotliwość na 89,80 MHz, dzięki czemu zwiększona została moc wyjściowa nadajnika z 0,1 kW do 1 kW²³. W ten sposób radio objęło swym zasięgiem nie tylko miasto Poznań, ale też liczne miejscowości i gminy, docierając do Buku, Czerwonaka, Dopiewa, Dusznik, Kaźmierza, Kiszkowa, Kleszczewa, Komornik, Kostrzyna, Kórnik, Lubonia, Mosiny, Murowanej Gośliny, Obornik, Pobiedzisk, Puszczykowa, Rogoźna, Rokietnicy, Skoków, Stęszewa, Suchego Lasu, Swarzędza, Szamotuł i Tarnowa Podgórnego. Liczba potencjalnych odbiorców rozgłośni wzrosła z blisko 600 tysięcy mieszkańców do ponad 800 tysięcy mieszkańców²⁴.

Od 15 października 1996 r. zmieniono nazwę rozgłośni na Katolickie Radio Poznań – decyzję w tej sprawie podjął nowy metropolita poznański²⁵. W 1997 r. dyrektorem i redaktorem naczelnym Katolickiego Radia Poznań został ks. Piotr Garstecki²⁶. W listopadzie 2000 r. rozpoczęto rozmowy z Porozumieniem Programowym PLUS, siecią diecezjalnych rozgłośni katolickich, które doprowadziły do podpisania 29 marca 2001 r. umowy o współpracy. W ten sposób od 1 kwietnia 2001 r. diecezjalna rozgłośnia radiowa została włączona do ogólnopolskiego porozumienia, nadając odtąd program jako „Radio PLUS Poznań”²⁷. Wcześniej Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji wyraził zgodę na zwiększenie czasu reklamowego do 15% dziennego nadawania programu i 12 minut w ciągu godziny²⁸.

W 2002 r. dyrektorem i redaktorem naczelnym radia został ks. Bogusz Lewandowski²⁹. Jednocześnie abp Stanisław Gądecki podjął decyzję o zakończeniu współpracy z siecią rozgłośni PLUS. W związku z tym od 1 marca 2003 r. roz-

²³ KM, KRP, t. 2: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Bolesław Sulik, Decyzja nr DK-034/96-2/110 z dnia 8.3.1996 w sprawie zmiany Koncesji nr 110/94-R z 12.12.1994 (wniosek koncesjonariusza z 2.8.1995).

²⁴ Tamże (dokument określa wzrost liczby potencjalnych odbiorców z 582.813 na 808.541 mieszkańców).

²⁵ KM, KRP, t. 2: Zaproszenie wystosowane przez wikariusza biskupiego ds. nauki i kultury ks. Marka Jędraszewskiego w związku z poświęceniem siedziby rozgłośni przez abp. Juliusza Pęta, 2.10.1996; KM, DKRP: Komunikat Kurii Metropolitalnej o poświęceniu Katolickiego Radia Poznań, 23.10.1996; KM, DKRP: Dekret abp. Juliusza Pęta powołujący do istnienia Katolickie Radio Poznań, 15.10.1996. W wyniku zmiany nazwy zmieniono także brzmienie koncesji wydanej przez KRRiT; KM, DKRP: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Bolesław Sulik, Decyzja nr DK-026/98-3/110 z dnia 26.2.1998 w sprawie zmiany Koncesji nr 110/94-R z 12.12.1994 (wniosek koncesjonariusza z 4.2.1998).

²⁶ KM, DKRP: Dekret abp. Juliusza Pęta, 31.5.1997.

²⁷ KM, Radio Poznań Plus (dalej: RPP): Słowo arcybiskupa metropolity poznańskiego w związku z powstaniem Radia PLUS Poznań, 1.4.2001.

²⁸ KM, DKRP: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Juliusz Braun, Decyzja nr DK-037/2001-4/110 z dnia 26.2.2001 w sprawie zmiany Koncesji nr 110/94-R z 12.12.1994 (wniosek koncesjonariusza z 7.2.2001).

²⁹ KM, KRPP: Dekret abp. Stanisława Gądeckiego o mianowaniu dyrektora i redaktora naczelnego Archidiecezjalnej Rozgłośni Radiowej, 26.9.2002.

głośnią archidiecezjalna w Poznaniu zaczęła znów nadawać program samodzielnie – tym razem pod nazwą „Emaus – Katolickie Radio Poznań”³⁰. Po raz ostatni w omawianym okresie zmieniono też w koncesji nazwę rozgłośni, zmniejszając jednocześnie czas reklamowy do 2% dziennego czasu nadawania programu i 3 minut w ciągu godziny³¹. W październiku 2003 r. rozpoczęto emisję programów z nowej siedziby radia przy ul. Zielonej 2 w Poznaniu³². Dwa lata później, po nagłej śmierci w wypadku samochodowym ks. Bogusza Lewandowskiego, redaktorem naczelnym rozgłośni został ponownie ks. Maciej K. Kubiak³³.

Dokumentacja dotycząca rozgłośni diecezjalnej w Poznaniu dowodzi, że w omawianym okresie nie zaniechano starań mających na celu objęcie zasięgiem emisyjnym całego terytorium archidiecezji poznańskiej. Początkowo zamierzano przenieść stację nadawczą z Poznania do Śremu, gdzie planowano emisję silniejszego sygnału na częstotliwości 89,80 MHz³⁴. Wobec braku technicznych możliwości i kolizji częstotliwości z II programem Polskiego Radia, nadawanym ze stacji nadawczej Jemiołów, wnioskowano o przydzielenie drugiej częstotliwości na emisję programu ze Śremu³⁵. Z czasem zdecydowano się na uruchomienie nowych nadajników na stacji przekątnikowej w Bolewicach³⁶, w Domachowie³⁷

³⁰ KM, RE: Dekret abp. Stanisława Gądeckiego zmieniający nazwę programu rozposzcznianego przez Archidiecezjalną Rozgłośnię Radiową na „Emaus – Katolickie Radio Poznań”, 18.2.2003. W powszechnym odbiorze przyjęła się jednak nazwa Radio Emaus, używana także w logo rozgłośni.

³¹ KM, RE: Przewodnicząca Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Danuta Waniek, Decyzja nr DK-098/2003-2/069/P z dnia 11.6.2003 w sprawie zmiany Koncesji nr 069/P/2001-R z 14.11.2001 (wniosek koncesjonariusza z 28.3.2003).

³² Nadawanie pierwszej audycji z nowego studia rozpoczęto w nocy z 24 na 25 października 2003 roku. Dnia 18 listopada 2003 r. – w obecności abp. Stanisława Gądeckiego – uroczystie poświęcono i otwarto nową siedzibę; KM, KRPP: Dekret abp. Stanisława Gądeckiego, 30.11.2002.

³³ KM, RE: Dekret abp. Stanisława Gądeckiego, 31.10.2005; KM, RE: Dekret abp. Stanisława Gądeckiego, 3.6.2006.

³⁴ KM, DKRP: bp Marek Jędraszewski do Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Bolesława Sulika, 6.11.1998; KM, DKRP: bp Marek Jędraszewski do Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Juliusza Brauna, 13.4.2000; KM, RE: abp Stanisław Gądecki do Przewodniczącej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Danuty Waniek, 6.1.2004.

³⁵ KM, RE: abp Stanisław Gądecki do dyr. Witolda Maza z Departamentu Techniki Biura KRRiT, 13.5.2004; KM, RE: abp Stanisław Gądecki do Przewodniczącej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Danuty Waniek, 30.6.2005.

³⁶ KM, RE: abp Stanisław Gądecki do Przewodniczącej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Elżbiety Kruk, 29.12.2006; KM, RE: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Witold Kłodzki, Decyzja nr DK-402/2007-4/069/P z dnia 30.10.2007 w sprawie zmiany Koncesji nr 069/P/2001-R z 14.11.2001 (wniosek koncesjonariusza z 29.12.2006).

³⁷ KM, RE: bp Zdzisław Fortuniak do Przewodniczącej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Elżbiety Kruk, 26.7.2007; KM, RE: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Witold Kłodzki, Decyzja nr DK-255/2008-5/069/P z dnia 21.8.2008 w sprawie zmiany Koncesji nr 069/P/2001-R z 14.11.2001 (wniosek koncesjonariusza z 26.7.2007).

i w Śremie³⁸. W 2007 r. transmisją Pasterki z katedry poznańskiej zainaugurowano nadawanie programu na częstotliwości 90,4 MHz z nadajnika o mocy 0,5 kW w Bolewicach, dzięki któremu radio słyszane było w zachodniej części archidiecezji. Dnia 3 lipca 2009 r. uruchomiono nadajnik o mocy 0,5 kW w Śremie, skąd Radio Emaus na fali 106,2 MHz dociera do środkowej części archidiecezji. Przyznana archidiecezji częstotliwość 90,2 MHz w Domachowie została wykorzystana w Lesznie, skąd sygnał radiowy emitowany jest od 21 marca 2012 r. Zwiększając liczbę stacji nadawczych do czterech lokalizacji, objęto zasięgiem programu blisko milion potencjalnych odbiorców³⁹. W grudniu 2004 r., jako jedna z pierwszych rozgłośni diecezjalnych w Polsce, Radio Emaus rozpoczęło emisję programu przez Internet.

II. Radio diecezjalne narzędziem ewangelizacji

W świetle nauczania Kościoła radio diecezjalne ma do spełnienia zadanie prorockie⁴⁰. Z jednej strony winno otwarcie występować przeciw fałszywym bogom i idolom współczesności, z drugiej zaś – głosić prawdę o ludzkim życiu objawioną w Jezusie Chrystusie. Istotę misji katolickiej rozgłośni radiowej dobrze streszcza metafora głoszenia Jezusa „na dachach”, gdzie *wyrasta las anten i przekaźników, wysyłających na cztery strony świata i przyjmujących zewsząd informacje wszelkiego rodzaju; należy koniecznie zadbać o to, aby pośród wielorakich przekazów słyszalne było też słowo Boże*⁴¹.

Zadanie prorockie poznańska rozgłośnia diecezjalna realizowała poprzez adresowanie programu nie tylko do zaangażowanych w życie codzienne Kościoła katolików, ale także do ludzi poszukujących, zwłaszcza do młodzieży. Priorytetem było formowanie postaw życiowych i uwzględnienie naturalnego rytmu życia małej społeczności. Szczególną wagę przykładano do wieczornego pasma

³⁸ KM, RE: abp Stanisław Gądecki do Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Witolda Kołodziejskiego, 28.4.2008; KM, RE: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Witold Kołodziejski, Decyzja nr DK-352/2008-6/069/ z dnia 5.12.2008 w sprawie zmiany Koncesji nr 069/P/2001-R z 14.11.2001 (wniosek koncesjonariusza z 28.4.2008).

³⁹ 926 tys. mieszkańców, w tym: 705 tys. mieszkańców za pośrednictwem stacji nadawczej Poznań-Piątkowo, 126 tys. mieszkańców za pośrednictwem stacji nadawczej Śrem, 67 tys. mieszkańców za pośrednictwem stacji nadawczej Leszno, 28 tys. mieszkańców za pośrednictwem stacji nadawczej Bolewice; KM, RE: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Jan Dwork, Koncesja nr 129/K/2011-R z 3.11.2011.

⁴⁰ Por. Pius XII: Encyklika *Miranda prorsus*, 1957 n. 115–124; Sobór Watykański II: Dekret o środkach społecznego przekazu *Inter mirifica*, 1963 n. 14; Paweł VI: *Orędzie na II Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, 1968; Papieska Komisja ds. Środków Społecznego Przekazu: Instrukcja duszpasterska *Communio et progressio*, 1971 n. 148–157; Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu: Instrukcja duszpasterska *Aetatis novae*, 1992 n. 17.

⁴¹ Jan Paweł II: *Orędzie na XXXV Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, 2001.

programu, rozumianego jako czas spokojnej refleksji, przemyśleń, świadectwa ludzi, którzy z trudem szukali Boga i Go znaleźli. Niedzielny program radiowy miał stanowić autentyczną kontrpropozycję dla stacji komercyjnych, proponując zamiast taniej rozrywki muzykę o charakterze chrześcijańskim. Ewangelizacja rozumiana była tutaj jako propagowanie kultury chrześcijańskiej zgodnie z misją i posłannictwem Kościoła. W rozmowach z zaproszonymi gośćmi często przewijał się temat wychodzenia naprzeciw „duchowej dewastacji”, która dokonuje się za sprawą propagowania fałszywych wartości, rozpowszechniania obrazów brutalnej przemocy, wpajania moralnego relatywizmu i religijnego sceptycyzmu. Podstawowe zadanie rozgłośni diecezjalnej widziano w przedstawianiu bieżących wydarzeń i problemów w sposób pełny i prawdziwy, bez odwoływania się do najniższych instynktów i zachwalania fałszywych wizji życia, bo *rozwoj, aby był autentyczny, musi być integralny, musi ogarniać całego człowieka i każdego człowieka*⁴².

Kolejne koncesje przyznawane archidiecezji poznańskiej na rozpowszechnianie programu radiowego określały jego charakter jako „społeczno-religijny”. Głównym celem rozgłośni miało być wspieranie lokalnego Kościoła w jego misji ewangelizacyjnej. Zgodnie z konstytucyjną zasadą autonomii państwa i Kościoła odpowiedzialność za ostateczny kształt programu spoczywała na biskupie diecezjalnym⁴³.

Radio diecezjalne w Poznaniu realizowało cele programowe, stopniowo rozszerzając czas nadawania audycji: od dwóch godzin dziennie aż do programu całodobowego⁴⁴. Analiza programu rozgłośni pozwala określić profil radia jako „preewangelizacyjny”. Charakteryzuje go zredukowanie w ramówce liczby pozycji ściśle religijnych, takich jak transmisje nabożeństw (ograniczone do niedzielnej mszy św. z poznańskiej katedry o godz. 10.00) czy audycje modlitewne (dominują krótkie formy, jak na przykład zapowiedź godziny miłosierdzia o godz. 15.00 czy apelu jasnogórskiego o godz. 21.00) na rzecz programów prezentujących chrześcijańską wizję człowieka i świata. W ten sposób radio archidiecezji poznańskiej świadomie adresuje swój program do ludzi w różny sposób związanych z Kościołem, niekiedy nawet do osób powierzchownie wierzących, zagubionych czy wątpiących, próbując nawiązać z nimi dialog wokół bez-

⁴² P a w e ł V I: Encyklika *Populorum progressio*, 1967 n. 14.

⁴³ KM, RE: Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji Jan D w o r a k, Koncesja nr 129/K/2011-R z 3.11.2011.

⁴⁴ Od 23.3.1995 r. radio nadawało program w godz. 20.00-22.00; od 16.10.1995 r. – w godz. 20.00–22.30; od 15.10.1996 r. – w godz. 19.00–23.00 (w poniedziałki – ze względu na transmisję mszy św. na falach Radia Maryja – od godz. 20.00); od stycznia 1998 r. – w godz. 18.00–23.00 (w niektóre dni program wydłużano do godz. 24.00, a niekiedy nawet do godz. 1.00); od listopada 1999 r. – dodatkowo w godz. 9.00–11.00 (a od lutego 2001 r. – w soboty w godz. 9.00–15.00); od 1.4.2001 r. – program całodobowy.

sprzecznych wartości⁴⁵. Można powiedzieć, że od samego początku twórcy poznańskiej rozgłośni świadomie realizowali formułę radia uniwersalnego, w którym jest miejsce zarówno na audycje religijne, jak i kulturalne, społeczne i edukacyjne, podkreślając lokalny charakter stacji. Ten profil rozgłośni dobrze scharakteryzował abp Stanisław Gądecki, wymieniając wśród adresatów Radia Emaus ludzi, którzy od wielu pokoleń mają związek z Ewangelią, ochrzczonych, którzy pozostają niekiedy na marginesie życia Kościoła i ludzi niewierzących⁴⁶.

Religijny charakter programu jest widoczny w audycjach zapraszających do krótkiej refleksji nad słowem Bożym (np. „Zatrzymaj się na chwilę”; „Dobra Nowina”⁴⁷, „Ewangeliarz” – fragment Ewangelii z komentarzem; „Z dzienniczka Siostry Faustyny”). Od 2002 r. nieprzerwanie emitowana jest audycja „Kwadrans arcybiskupa poznańskiego”, w której abp Stanisław Gądecki podejmuje aktualne tematy dotyczące Kościoła lokalnego⁴⁸. W ramówce znajdziemy zaproszenia do udziału w wydarzeniach lokalnego Kościoła („Powitanie i aktualności”⁴⁹, „Zaproszenia lokalne”⁵⁰, „Wydarzy się niedługo”), krótkie prezentacje żywotów świętych („Patron dnia”), audycje wspierające inicjatywy charytatywne („Misyjny atlas świata”), programy dla młodzieży („Odnaleźć siebie”⁵¹), a także programy o charakterze katechizacyjnym („Nauczanie Kościoła”⁵², „Nauczanie Jana Pawła II”). Warto wspomnieć charakterystyczne dla ramówki cykle audycji, jak na przykład „W naszej diecezji, w naszej parafii” (dyskusje z udziałem biskupów, kapłanów, przedstawicieli lokalnych społeczności parafialnych) czy też „Ziemia Święta – piąta Ewangelia” (audycja o Ziemi Świętej).

Program rozgłośni wyróżnia także troska o programy edukacyjne, wychowawcze i kulturalne, w tym programy dla dzieci i młodzieży. Radio nie stroni od prezentacji zagadnień z dziedziny literatury, kultury i sztuki („Salon kulturalny”, „Wielkopolskim rytmem”), zagadnień krajoznawczych („Dookoła świata”), edukacyjnych i społecznych („Prelekcja religioznawcza”⁵³, „Nasze sprawy”⁵⁴, „Nasza lokalna koalicja” – audycja o problemach społeczności lokalnych; „Światło w tunelu” – audycja grupy Anonimowych Alkoholików), a nawet ekonomicznych („Przegląd tematów ekonomicznych”, „Magazyn konsumencki”). Od momentu

⁴⁵ Np. w formie rozmów ze słuchaczami w audycji Katolickiego Radia Poznań „Rozmowy nocną porą”.

⁴⁶ Por. S. G ą d e c k i: *Rozgłaszajcie na dachach*. „Miesięcznik Kościelny Archidiecezji Poznańskiej”. R. 61: 2010 z. 6 s. 8.

⁴⁷ Audycja Radia Refleks i Katolickiego Radia Poznań.

⁴⁸ W październiku 2012 r. zmieniono jej nazwę na „Słowo arcybiskupa poznańskiego”.

⁴⁹ Audycja Radia Refleks.

⁵⁰ Audycja Katolickiego Radia Poznań.

⁵¹ Audycja Katolickiego Radia Poznań.

⁵² Audycja Katolickiego Radia Poznań.

⁵³ Audycja Katolickiego Radia Poznań.

⁵⁴ Audycja Radia Refleks.

powstania rozgłośnia jest propagatorem audycji dla dzieci i jedyną w Poznaniu rozgłośnią lokalną z codziennym programem dla najmłodszych. Założenia programu „W dobrym radiu dobra bajka”, oparte na trzech „p” – poznaj, porozmawiaj, posłuchaj – zachęcają do kontaktu ze słuchaczami. Dzieci odpowiadają na konkretne pytania konkursowe, rozwijają wyobraźnię proponując zakończenia opowiadanych historii lub podpowiadając bohaterom określone sposoby zachowania. Radio realizuje postawione przed nim cele, dostarczając także bieżących informacji przygotowywanych przez dziennikarzy rozgłośni dla serwisów lokalnych i magazynu informacyjno-publicystycznego („Tu i teraz”), jak również wykorzystując serwisy informacyjne Katolickiej Agencji Informacyjnej i Radia Watykańskiego.

Dzięki transmisjom przeprowadzanym przez radio diecezjalne można było „uczestniczyć” w ważnych, niekiedy o znaczeniu historycznym, wydarzeniach religijnych, jak choćby w poznańskim spotkaniu papieża Jana Pawła II z młodzieżą 3 czerwca 1997 r. Radio od wielu lat transmituje doroczne spotkania młodych organizowane przez duszpasterstwo ojców dominikanów nad Jeziorem Lednickim, a także zakończenie Pieszej Poznańskiej Pielgrzymki na Jasną Górę. Podczas 32. Europejskiego Spotkania Młodych, zorganizowanego w Poznaniu w 2009 r. przez wspólnotę ekumeniczną z Taizé, Radio Emaus przeprowadziło bezpośrednio, kilkugodzinne transmisje modlitw popołudniowych i wieczornych ze specjalnego studia w hali Międzynarodowych Targów Poznańskich. Sygnał transmisji przekazywany był wówczas także do innych stacji radiowych w Polsce – Radia Rodzina Wrocław, Radia Plus Warszawa, Radia Niepokalanów, Radia Rodzina Kalisz i Radia Jasna Góra, a transmisję internetową odbierano między innymi w Korei Południowej, Chile, Argentynie, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Portugalii, Holandii, we Francji, w Niemczech, Słowenii, Chorwacji, Wielkiej Brytanii, Belgii i Hiszpanii. Dwa lata później Radio Emaus przeprowadziło bezpośrednio transmisje spotkań modlitewnych z 34. Europejskiego Spotkania Młodych w Berlinie – była to pierwsza w historii rozgłośni transmisja wydarzeń religijnych spoza granic Polski.

Warto na koniec podkreślić, że w realizację misji programowej rozgłośni wpisuje się historia wielu ludzi radia – setek tysięcy słuchaczy, wielu gości i rozmówców, a także „radiowców” – dziennikarzy, redaktorów i realizatorów programu, wśród nich wielu wolontariuszy. Obok wymienionych już redaktorów naczelnych – ks. Macieja K. Kubiaka, ks. Piotra Garsteckiego i ks. Bogusza Lewandowskiego – niemałą rolę w historii radia odegrali ks. Jarosław Foltyniewicz (1995–1997), ks. Ryszard Dyc (1995–2003), Maria Łączkowska (1995–), Katarzyna Zagórska (1996–), Wojciech Kawalec (1995–) i Bartosz Gapiński (1995–2010). Warto zauważyć pracę wielu wolontariuszy, wśród nich autorów ponad 150 audycji anonimowych alkoholików „Światło w tunelu”, Andrzeja Sikorskiego – autora felietonów historycznych, Mariana Szymańskiego – autora „Kalenda-

rium Wielkopolskiego” czy Antoniego Hoffmanna – autora audycji „Godzina z klasyką”. Dwadzieścia pierwszych lat funkcjonowania diecezjalnej rozgłośni w Poznaniu znalazło trwały punkt oparcia także w osobie biskupa Zdzisława Fortuniaka. Jego starania o utworzenie poznańskiej rozgłośni zwieńczone udziałem w pierwszej audycji Archidiecezjalnej Rozgłośni Radiowej, liczne działania na rzecz radia w omawianym okresie, jak również przewodniczenie Radzie Programowej Radia Emaus⁵⁵ z pewnością miały znaczący wpływ na rozwój radiofonii katolickiej w archidiecezji poznańskiej. W tym czasie diecezjalne radio w Poznaniu na trwałe wpisało się w obraz radiofonii w Polsce.

III. W stronę przyszłości

Obradujące w Rzymie w 2012 r. XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne „Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej” przypomniało, że Kościołowi potrzebny jest dynamizm duchowy, wyrażający się w duszpasterstwie sprzyjającym odkrywaniu wiary niosącej radość i nadzieję w życie osobiste, rodzinne i społeczne⁵⁶. Wydaje się, że ten postulat powinien wyznaczać kierunek organizowania działalności duszpasterskiej za pośrednictwem radia także w archidiecezji poznańskiej. W tym kontekście warto wysunąć pod adresem poznańskiej rozgłośni diecezjalnej kilka istotnych propozycji pastoralnych, które mogłyby przyczynić się do jej rozwoju.

Na pierwszym miejscu Radio Emaus powinno formować dziennikarzy i słuchaczy w kierunku ich duchowego rozwoju, bo przecież chrześcijańskie wartości *nie mogą być ani przyswojone, ani konkretnie realizowane, kiedy zapomina się o duchowym życiu człowieka*⁵⁷. Postulat ten warto podjąć zarówno w formie stałej formacji dziennikarzy – poprzez organizowanie dla nich dni skupienia, regularnych spotkań modlitewnych czy wspólnej Eucharystii, jak poprzez proponowane słuchaczom audycje, w których nie powinno zabraknąć wartości duchowych w ich konkretnych przejawach. Słowo i muzyka mogą w ten sposób szerzyć orędzie chrześcijańskie zaspokajające potrzebę duchowości. Jednym ze sposobów realizacji tej misji jest ciągle powracanie do głoszenia i słuchania słowa Bożego. Dzieło ewangelizacji czerpie przecież siłę z Pisma Świętego, z żywego słowa wskazującego kierunek i kształtującego życie.

Wydaje się także, że wspólnocie diecezjalnej potrzebne jest wykorzystanie radia jako narzędzia komunikacji wewnętrznej. W ten sposób podkreślony zostanie bezpośredni i partycypacyjny charakter tego środka przekazu. Już Sobór Watykański II zauważał, że wierni powinni przedstawiać pasterzom *swoje potrzeby i*

⁵⁵ KM, RE: Dekret abp. Stanisława Gądeckiego, 29.3.2003; Dekret abp. Stanisława Gądeckiego, 27.3.2007.

⁵⁶ Por. Benedykt XVI: *Homilia na rozpoczęcie obrad Synodu Biskupów*, 7.10.2012.

⁵⁷ Jan Paweł II: *Orędzie na XXII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu*, 1988.

życzenia z taką swobodą i ufnością, jaka przystoi synom Bożym i braciom w Chrystusie, ponieważ mają obowiązek ujawniania swojego zdania w sprawach, które dotyczą dobra Kościoła⁵⁸. Radio, otwarte na rozmowę ze słuchaczem, staje się rodzajem forum, gdzie wierni mogą wyrażać swoje myśli. Ten dwustronny przepływ poglądów między duszpasterzami i wiernymi jest ważnym znakiem poszanowania podstawowego prawa do dialogu. Dotyczy to także poruszania tak zwanych trudnych tematów dotyczących wspólnoty kościelnej, które w mediach komercyjnych często są nagłaśniane do granic możliwości, natomiast w katolickich środkach przekazu bywają niekiedy całkowicie przemilczane i ukrywane.

Jednym z ważniejszych zadań rozgłośni diecezjalnej wydaje się także przeciwdziałanie wyobcowaniu i spychaniu ludzi na margines życia społecznego. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu już w 2000 r. zwracała uwagę na niepokojąco powszechną w mediach praktykę tworzenia stereotypów opartych na rasie, narodowości, płci, wieku i innych czynnikach, w tym także religii⁵⁹. Przekaz społeczny powinien przecież dotyczyć tematów nowych i ważnych wyjaśniając je w świetle Ewangelii, a nie koncentrować się wyłącznie na tym, co modne i co przyciąga chwilową uwagę wszystkich. Wobec charakterystycznego dla współczesnych mediów „stadnego” podejmowania tematów – „mówimy o tym, bo inni też o tym mówią” – Radio Emaus ma szansę stać się w ten sposób środkiem przekazu dbającym o prawdziwy rozwój człowieka.

⁵⁸ Sobór Watykański II: Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, n. 37.

⁵⁹ Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu: *Etyka w środkach społecznego przekazu*, 2000.